

**Curtea Supremă de Justiție
a Republicii Moldova**

**Высшая Судебная Палата
Республики Молдова**

MD 2009 or. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, 70
tel. (373 22) 22 31 69

MD 2009 Кишинев ул. М. Когэлничану 70
tel (373 22) 22 31 69

La nr. 29.12.2010 din nr. 4/12-2285/10

Stimate Domnule Președinte,

În conformitate cu art.135 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova și art. 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Supremă de Justiție Vă expediază spre soluționare Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.19 din 24.12.2010 „Privind sesizarea Curții Constituționale referitor la controlul constituționalității prevederilor art. 22 alin. (1) lit. p) din Legea cu privire la statutul judecătorului”.

Anexă: Hotărîrea Plenului CSJ nr.19 din 24.12.10 pe 4 file

Ion MURUIANU

**Președintele Curții
Supreme de Justiție**

**Domnului Dumitru PULBERE
Președinte al Curții Constituționale a Republicii Moldova**

30.12.2010 470

Plenul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova

H O T Ă R Î R E

privind sesizarea Curții Constituționale referitor la controlul constituționalității prevederilor art. 22 alin. (1) lit. p) din Legea cu privire la statutul judecătorului

Potrivit Hotărîrii Curții Constituționale nr. 15 din 06.05.1997, în conformitate cu art. 135 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova și art. 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Supremă de Justiție este în drept să sesizeze, din oficiu, Curtea Constituțională cu privire la controlul constituționalității **tuturor** actelor prevăzute în art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova.

În temeiul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 152 din 08.07.2010 (Monitorul Oficial nr.155-158/547 din 03.09.2010), au fost operate completări la Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.117-119, art.946). În special, a fost completat art. 22 alin. (1) prin introducerea lit. p) cu conținutul „*emiterea unei hotărîri care ulterior a fost recunoscută de Curtea Europeană a Drepturilor Omului drept hotărîre prin care au fost încălcate drepturile și libertățile fundamentale ale omului*”.

Drept urmare, la moment, în conformitate cu art. 22 alin. (1) lit. p) din Legea cu privire la statutul judecătorului, constituie abatere disciplinară emiterea unei hotărîri care ulterior a fost recunoscută de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) drept hotărîre prin care au fost încălcate drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

Plenul Curții Supreme de Justiție consideră că, conținutul normei legale sus-menționate este pasibil de a fi declarat neconstituțional deoarece contravine prevederilor constituționale coroborate și statuate în art.6, 20 alin.(1), 114, 115 alin (1),(4), art.116 alin.(1),(6) din Constituție, pornind de la următoarele motive.

Potrivit art. 116 alin. (1) din Constituție, judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii. Alin. (6) al aceluiași articol statuează că sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.

Noțiunea de independență a judecătorilor și aspectele importante pentru tragerea acestora la răspundere în legătură cu pronunțarea actelor judecătorești de dispoziție au fost dezvoltate în următoarele acte normative.

Astfel, conform art. 1 din Legea privind statutul judecătorului, judecătorul este persoana investită constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției, pe care le execută în baza legii. Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili și se supun numai legii.

Art. 19 alin. (3) din Legea privind statutul judecătorului prevede că judecătorul nu poate fi tras la răspundere pentru opinia sa exprimată în înfăptuirea justiției și pentru hotărîrea pronunțată dacă nu va fi stabilită, prin sentință definitivă, vinovăția lui de abuz criminal.

Potrivit art. 307 din Codul penal al Republicii Moldova, magistrații sunt pasibili de răspundere penală pentru pronunțarea cu bună-știință a unei hotărâri, sentințe, decizii sau încheieri contrare legii.

Prin coroborarea actelor normative menționate, Plenul Curții Supreme de Justiție consideră că, componența de infracțiune, prevăzută de art. 307 din Codul penal, reprezintă unicul temei constituțional și legal pentru tragerea la răspundere a magistraților în legătură cu orice circumstanțe ale pronunțării deciziilor judecătorești, inclusiv în cazurile când aceste hotărâri contravin jurisprudenței CtEDO. Concluzia menționată rezultă inclusiv din următoarele argumente, întemeiate pe interpretarea principiului independenței judecătorilor în baza actelor normative naționale și internaționale.

Astfel, în temeiul Principiilor fundamentale asupra independenței sistemului judiciar, adoptate de cel de-al șaptelea Congres al Națiunilor Unite privind Prevenirea infracțiunilor și tratamentul infractorilor susținut la Milano din 26 august pînă în 6 septembrie 1985 și avizate prin Rezoluțiile 40/32 din 29 noiembrie 1985 și 40/146 decembrie 1985 ale Adunării Generale a ONU, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei s-a adresat statelor membre cu Recomandarea nr. (94) 12 din 13 octombrie 1994, adoptată la a 518-a reuniune a delegaților miniștrilor. Potrivit Principiului 1 punctul 3 lit. d) din Recomandare, *„în procesul de luare a deciziilor, judecătorii trebuie să fie independenți și să acționeze fără nici o restricție și fără a face obiectul vreunor influențe, sugestii, presiuni, amenințări sau imixțiuni, directe sau indirecte, indiferent din partea cărei persoane vin și sub ce motiv. Legea trebuie să prevadă sancțiuni contra persoanelor care încearcă să influențeze judecătorii sub orice formă. Judecătorii trebuie să fie absolut liberi să hotărască în mod imparțial asupra cauzelor cu care sînt sesizați, în baza convingerii lor intime, a propriei interpretări a faptelor și în conformitate cu normele de drept în vigoare. Judecătorii nu trebuie să fie obligați să dea socoteală vreunei persoane străine de puterea judiciară asupra rezolvării date cauzelor lor”*.

La 17.11.2010, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, prin pct. 22 al Recomandării către statele membre cu privire la judecători „Independența, eficiența și responsabilitățile” CM/Rec (2010)12 (adoptată la cea de-a 1098-a întâlnire a delegaților miniștrilor), a indicat: *„Principiul independenței justiției presupune independența fiecărui judecător în parte în exercitarea funcțiilor judiciare. Judecătorii trebuie să ia decizii în mod independent și imparțial și să poată acționa fără nici un fel de restricții, influențe nepotrivite, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea oricărei autorități, fie chiar autorități judiciare. Organizarea ierarhică a jurisdicțiilor nu poate aduce atingere independenței individuale.”*

Subsidiar actelor internaționale menționate, o deosebită relevanță le au și Avizele Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE).

Astfel, în Avizul nr. 1 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) despre standardele privind independența judiciară și inamovibilitatea judecătorilor, s-a statuat că *„procedurile civile, penale și disciplinare privind judecătorii trebuie să fie însoțite de astfel de garanții care protejează cu desăvîrșire independența judecătorească, și anume, să elimine orice control administrativ al deciziilor judiciare”*.

La fel, este relevant și Avizul nr. 3 (2001) al CCJE privind principiile și regulile care guvernează conduita profesională a judecătorilor, în special etica,

comportamentul incompatibil și imparțialitatea, în care Consiliul Consultativ a decis: „ca un principiu general, judecătorii personal ar trebui să fie complet absolviți de răspundere în ceea ce privește reclamațiile făcute direct împotriva lor, în legătură cu exercitarea cu bună credință a funcțiilor lor. Erorile judiciare, fie de judecată sau că vizează procedura, în stabilirea sau aplicarea legii sau evaluarea probelor ar trebui să facă obiectul unei căi de atac; alte greșeli judiciare care nu pot fi îndreptate pe această cale (incluzînd, de exemplu durata excesivă) ar trebui cel mult să conducă la o cerere a părții nemulțumite împotriva statului”.

O deosebită importanță pentru aprecierea și interpretarea corectă a noțiunii de independență a magistraților le au Recomandările de la Kiev cu privire la independența judiciară în Europa de Est, Caucazul de Sud și Asia Centrală, elaborate la 23-25 iunie 2010 de Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului și Grupul de Cercetare Max Planck Minerva privind Independența Judiciară. Potrivit pct. 25 din recomandările menționate, „*procedurile disciplinare împotriva judecătorilor trebuie să implice cazurile de presupuse abateri profesionale care sînt grave și de neiertat și care discreditează sistemul judiciar. **Răspunderea disciplinară a judecătorilor nu se extinde la conținutul hotărîrilor sau verdictelor lor, inclusiv diferențele de interpretare juridică între instanțe; sau la exemple de erori judiciare; sau la critica instantelor***”.

Plenul Curții Supreme de Justiție, în hotărîrea nr. 17 din 19.06.2000, a reținut că aderînd la Convenția Europeană pentru Drepturile Omului (C.E.D.O.), Republica Moldova și-a asumat obligația de a garanta protejarea drepturilor și a libertăților proclamate de C.E.D.O. ale tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția sa. Din prevederile Constituției Republicii Moldova (art.4 alin.(2)), precum și din hotărîrea Curții Constituționale nr.55 din 14 octombrie 1999 „Privind interpretarea unor prevederi ale art.4 din Constituția Republicii Moldova” rezultă că C.E.D.O. constituie o parte integrantă a sistemului legal intern și, respectiv, urmează a fi aplicată direct ca oricare altă lege a RM, cu deosebirea că C.E.D.O. are prioritate față de restul legilor interne care îi contravin.

Plenul Curții Supreme de Justiție a mai menționat că sarcina primordială cu privire la aplicarea Convenției le revine instanțelor naționale, și nu Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg. Astfel, în cazul judecării cazurilor, instanțele de judecată urmează să verifice dacă legea sau actul, care urmează a fi aplicat și care reglementează drepturi și libertăți garantate de C.E.D.O., sînt compatibile cu prevederile acesteia, iar în caz de incompatibilitate, instanța va aplica direct prevederile Convenției, specificînd acest fapt în hotărîrea sa.

În același timp, este evident că pronunțarea anumitor decizii în procesul de exercitare a actului de justiție, care este complex și în permanentă evoluție, nu poate fi sancționată disciplinar în dependență de soluțiile instanțelor judecătorești extranaționale, or, deseori, practica judiciară internațională este diferită de cea națională nu tocmai din motiv că magistrații naționali nu își îndeplinesc corespunzător atribuțiile de serviciu. Astfel, frecvent, condamnarea de către CtEDO a statelor membre ale Consiliului Europei este dictată de legislația internă, practica judiciară autohtonă sau specificul sistemului judecătorec. La fel, sunt frecvente cazurile cînd chiar magistrații CtEDO optează pentru soluții diferite la examinarea unor aspecte principale privind aplicarea prevederilor C.E.D.O. sau nu lipsesc situațiile în care Curtea Europeană își modifică practica judiciară.

Fără a diminua importanța deosebită într-un stat democratic a justiției eficiente, echitabile și care respectă drepturile și libertățile fundamentale consacrate în C.E.D.O., considerăm, totuși, că prevederile art.22 alin. (1) lit. p) din Legea cu privire la statutul judecătorului implică riscul ca judecătorii naționali să ajungă în situația în care să ezite de a pronunța anumite decizii, care, ulterior, chiar și în principiu, ar putea constitui obiect de examinare la CtEDO.

Nu poate fi considerată favorabilă pentru garantarea independenței sistemului judecătoresc și conformă art. 116 din Constituția RM nici situația în care este posibilă sancționarea disciplinară (inclusiv prin concediere) a completelor judecătorești naționale, formate din 3, 5 sau, în cazul Plenului Curții Supreme de Justiție, din 49 judecători, pentru o hotărîre care, ulterior, a fost recunoscută ca fiind contrară C.E.D.O. de Curtea Europeană a Drepturilor Omului cu votul 4 contra 3 magistrați ai instanței de la Strasbourg.

Neconstituționalitatea acestei norme se poate deduce cu fermitate și din textul și spiritul Hotărîrii Curții Constituționale nr.28 din 14 decembrie 2010, prin care au fost declarate neconstituționale prevederile art.22 alin.(1) lit. b) din legea respectivă.

În viziunea Plenului, ar fi de neconceput situația cînd vor putea fi sancționați în mod similar și judecătorii Curții Constituționale, și chiar judecătorul CtEDO, care au avut ori vor avea, eventual, în baza legii, tangență la soluționarea la nivel național a dosarelor care, ulterior, au constituit sau vor constitui obiect de condamnare la CtEDO.

Mai mult decît atît, CtEDO a pronunțat hotărîri de condamnare a statului din cauza ineficienței Parlamentului și Guvernului, fără implicarea în aceste spețe a instanțelor de judecată, însă cadrul legal național nu prevede sancțiuni identice pentru deputați și miniștri și o așa stare de lucruri contravine cu siguranță art. 6 din Constituție, care statornicește separația și colaborarea puterilor în stat.

Din motivele menționate, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art. 24 alin. (1), art. 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 alin. (1) lit. a), art. 38 alin. (1) lit. d) din Codul jurisdicției constituționale, Plenul Curții Supreme de Justiție

HOTĂRĂȘTE:

Să sesizeze Curtea Constituțională referitor la controlul constituționalității prevederilor art. 22 alin. (1) lit. p) din Legea cu privire la statutul judecătorului.

Președintele Curții Supreme de Justiție

Ion Muruianu

Chișinău
24 decembrie 2010
Nr.19